

Metodologia de les investigacions demolingüístiques al País Valencià

XAVIER F. SANJUAN MERINO

Generalitat Valenciana

1. Introducció

Aquesta ponència té com a objectiu inicial posar de manifest el plantejament i la metodologia sobre allò que han caracteritzat les investigacions per enquestar sobre la situació social del valencià dutes a terme des de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport de la Generalitat Valenciana. Les investigacions esmentades s'han succeït al País Valencià d'ençà de l'any 1985 i constitueixen una de les fonts oficials d'informació sobre la matèria, juntament amb les dades procedents dels censos i els padrons de població.

L'objectiu assenyalat adquireix tot el sentit en el context d'aquesta jornada si es té present que, en l'estudi comparatiu amb els territoris del domini lingüístic on s'han aplicat les EUL, les dades corresponents al País Valencià provenen dels resultats de l'*Enquesta sobre la situació social del valencià* promoguda per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua l'any 2004¹ (plantejada com a primera fase en l'elaboració del *Llibre blanc de l'ús del valencià*, els treballs preparatoris van coincidir amb el vintè aniversari de la promulgació de la Llei d'ús i ensenyament del valencià). La metodologia de treball i el contingut del qüestionari utilitzat han seguit precisament les línies marcades per les enquestes generals sobre coneixement i ús del valencià promogudes (1985) i dutes a terme prèviament (1989, 1992 i 1995) pel Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics (SIES),² com no podia ser d'altra

manera si es volia continuar amb una sèrie longitudinal de dades que van fer possible l'anàlisi de l'evolució del coneixement i l'ús del valencià.

Tot i que l'any 2005 el SIES va tornar a fer una enquesta sota els mateixos paràmetres de les anteriors, es va optar per utilitzar la informació de l'enquesta de l'AVL en l'anàlisi conjunta dels territoris del domini lingüístic. Això va ser a causa, principalment, de la coincidència temporal amb la resta d'EUL en l'obtenció de les dades, però també perquè l'enquesta tractava més extensament els usos familiars i incloïa més àmbits en els usos lingüístics fora de la llar.

D'altra banda, la singularitat de la informació de base referida al País Valencià fa que siga força procedent en el marc del projecte d'EUL posar de manifest les possibilitats de comparació amb la resta de territoris, com també les limitacions que se'n deriven.

Així mateix, es farà esment dels resultats significatius per al País Valencià de les variacions en el coneixement i l'ús del valencià en funció de la consideració de segments de població que no s'han tingut en compte en altres territoris.

Finalment, s'inclou un annex amb els resultats totals per a les preguntes coincidents dels qüestionaris respectius de les enquestes citades dels anys 2004 i 2005, amb les variacions produïdes.

2. Metodologia de les enquestes sobre coneixement i ús del valencià³

2.1. Enquestes generals

2.1.1. Mostra i recollida de dades

a) Univers

— E-SIES 1985: població de 16 i més anys resident al País Valencià.

1. Dades publicades a: ACADEMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2005). *Llibre blanc de l'ús del valencià I. Enquesta sobre la situació social del valencià. 2004*, València, Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, col·l. «Recerca», 2, llibre, separata i CD.

2. El Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics està integrat per la Secretaria Autònoma de Cultura i Política Lingüística i per l'Àrea de Política Lingüística, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport de la Generalitat Valenciana. Exerceix les funcions d'anàlisi de la situació social del valencià i del procés de normalització lingüística en els àmbits d'ús oficial i social, el foment de la investigació bàsica en sociologia de la llengua, la implantació i el manteniment del Centre de Documentació de Sociologia de les Llengües i l'intercanvi amb altres centres d'investigació i planificació lingüístiques.

El Centre de Documentació de Sociologia de les Llengües arreu aplega la informació produïda i seleccionada pel SIES, i constitueix dues seccions complementàries, però amb objectius diferenciats:

a) Informació numèrica, que constitueix el Fons de Dades Numèriques.

b) Informació documental, que constitueix el Fons de Dades Documentals.

3. Les fitxes tècniques i l'esquema de les preguntes dels qüestionaris de les enquestes del SIES (E-SIES) es poden trobar a: SERVEI D'INVESTIGACIÓ I ESTUDIS SOCIOLINGÜÍSTICS (2004). *Coneixement i ús social del valencià*, València, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Esport, Secretaria Autònoma de Cultura i Política Lingüística, llibre, separata i CD. La corresponent a l'enquesta de l'AVL (E-AVL) es pot trobar en la publicació citada en la nota 1.

– E-SIES 1989: població de 16 i més anys resident als municipis predominantment valencianoparlants del País Valencià.

– E-SIES 1992, E-SIES 1995, E-AVL 2004 i E-SIES 2005: població de 15 i més anys resident al País Valencià.

b) Tipus d'entrevista: personal i domiciliària en tots els casos.

c) Grandària de la mostra

– E-SIES 1985: 1.600 entrevistes (1.221 a la zona valencianoparlant i 379 a la zona castellanoparlant).

– E-SIES 1989: 6.539 entrevistes a la zona valencianoparlant.

– E-SIES 1992: 6.675 entrevistes (5.561 a la zona valencianoparlant i 1.114 a la zona castellanoparlant).

– E-SIES 1995: 1.600 entrevistes (1.200 a la zona valencianoparlant i 400 a la zona castellanoparlant).

– E-AVL 2004: 6.755 entrevistes (5.620 a la zona valencianoparlant i 1.135 a la zona castellanoparlant).

– E-SIES 2005: 6.698 entrevistes (5.587 a la zona valencianoparlant i 1.111 a la zona castellanoparlant).

d) Marge d'error

– E-SIES 1985: $\pm 2,50$ %.

– E-SIES 1989: $\pm 1,25$ %.

– E-SIES 1992: $\pm 1,20$ %.

– E-SIES 1995: $\pm 2,50$ %.

– E-AVL 2004: $\pm 1,2$ %.

– E-SIES 2005: $\pm 1,2$ %.

e) Interval de confiança: 95,5 % per a $p = q$ en tots els casos.

f) Distribució i estratificació de la mostra: polietàpica i proporcional (regió, hàbitat, sexe i edat).

g) Distribució de la mostra per regions o agrupacions comarcals

– E-SIES 1985

• Regió d'Alacant: 280 entrevistes.

• Regió d'Alcoi-Gandia: 231 entrevistes.

• Regió de València: 483 entrevistes.

• Regió de Castelló: 227 entrevistes.

• Regió de Requena-Sogorb (castellanoparlant): 180 entrevistes.

• Regió d'Oriola (castellanoparlant): 199 entrevistes.

– E-SIES 1989

• Regió d'Alacant: 1.300 entrevistes.

• Regió d'Alcoi-Gandia: 1.309 entrevistes.

• Regió de València: 1.315 entrevistes.

• Àrea metropolitana de València: 1.311 entrevistes.

• Regió de Castelló: 1.304 entrevistes.

– E-SIES 1992

• Regió d'Alacant: 1.113 entrevistes.

• Regió d'Alcoi-Gandia: 1.111 entrevistes.

• Regió de València: 1.111 entrevistes.

• Àrea metropolitana de València: 1.114 entrevistes.

• Regió de Castelló: 1.112 entrevistes.

• Regions castellanoparlants: 1.114 entrevistes.

– E-SIES 1995

• Regió d'Alacant: 263 entrevistes.

• Regió d'Alcoi-Gandia: 162 entrevistes.

• Regió de València: 165 entrevistes.

• Àrea metropolitana de València: 463 entrevistes.

• Regió de Castelló: 147 entrevistes.

• Regió de Requena-Sogorb (castellanoparlant): 132 entrevistes.

• Regió d'Oriola (castellanoparlant): 268 entrevistes.

– E-AVL 2004

• Regió d'Alacant: 1.127 entrevistes.

• Regió d'Alcoi-Gandia: 1.113 entrevistes.

• Regió de València: 1.123 entrevistes.

• Àrea metropolitana de València: 1.123 entrevistes.

• Regió de Castelló: 1.134 entrevistes.

• Regions castellanoparlants: 1.135 entrevistes.

– E-SIES 2005

• Regió d'Alacant: 1.122 entrevistes.

• Regió d'Alcoi-Gandia: 1.117 entrevistes.

• Regió de València: 1.111 entrevistes.

• Àrea metropolitana de València: 1.114 entrevistes.

• Regió de Castelló: 1.123 entrevistes.

• Regions castellanoparlants: 1.111 entrevistes.

Les regions esmentades agrupen les comarques següents:

– Regió d'Alacant: el Baix Vinalopó, l'Alacantí, les Valls del Vinalopó i la Marina Baixa.

– Regió d'Alcoi-Gandia: la Marina Alta, el Comtat, l'Alcoià, la Vall d'Albaida i la Safor.

– Regió de València: la Ribera Baixa, la Ribera Alta, la Costera, el Camp de Túria i el Camp de Morvedre.

– Regió de la ciutat de València i àrea metropolitana: València, l'Horta Nord, l'Horta Oest i l'Horta Sud.

– Regió de Castelló: la Plana Baixa, la Plana Alta, l'Alcalatén, l'Alt Maestrat, el Baix Maestrat i els Ports.

– Regió castellanoparlant, formada per les comarques de:

• Requena-Sogorb: l'Alt Millars, l'Alt Palància, el Racó d'Ademús, els Serrans, la Foia de Bunyol, la Plana d'Utiel, la Vall d'Aiora i la Canal de Navarrés.

• Oriola: l'Alt Vinalopó, el Vinalopó Mitjà i el Baix Segura.

El SIES i l'AVL han utilitzat una comarcalització lleugerament distinta i això fa que els resultats de les regions d'Alcoi-Gandia i d'Alacant no es puguen considerar estrictament homogenis, encara que les diferències siguen de poca entitat.

Amb aquestes distribucions s'ha buscat, en el cas de les enquestes de 1989, 1992, 2004 i 2005, obtindre uns resultats significatius per a les cinc regions valencianoparlants (cadascuna amb característiques diferenciades) i per a la zona castellano-parlant, mentre que en les de 1985 i 1995 la significació es troba globalment en totes dues zones. Així doncs, com que la distribució de les mostres no és proporcional, cal ponderar-ne els resultats globals.

2.1.2. Estratificació de la mostra

a) Grandària de l'hàbitat de residència

– E-SIES 1985: fins a 2.000 habitants, de 2.001 a 10.000, de 10.001 a 50.000, de 50.001 a 200.000 i més de 200.000.

– E-SIES 1989 i E-SIES 1992: fins a 10.000 habitants, de 10.001 a 50.000, de 50.001 a 200.000 i més de 200.000.

– E-SIES 1995, E-AVL 2004 i E-SIES 2005: fins a 10.000 habitants, de 10.001 a 25.000, de 25.001 a 100.000 i més de 100.000.

b) Grups d'edat

– E-SIES 1985 i E-SIES 1989: de 16 a 24 anys, de 25 a 34 anys, de 35 a 44 anys, de 45 a 54 anys, de 55 a 64 anys i més de 64 anys.

– E-SIES 1992, E-SIES 1995, E-AVL 2004 i E-SIES 2005: de 15 a 24 anys, de 25 a 34 anys, de 35 a 44 anys, de 45 a 54 anys, de 55 a 64 anys i més de 64 anys.

c) Selecció de la unitat última de mostreig: mitjançant un sistema de ruta aleatòria (*random route*) en tots els casos.

d) Data del treball de camp⁴

– E-SIES 1985: juny/juliol de 1985.

– E-SIES 1989: juny/juliol de 1989.

– E-SIES 1992: novembre de 1992.

– E-SIES 1995: abril/maig de 1995.

– E-AVL 2004: gener/febrer de 2004.

– E-SIES 2005: juny/juliol de 2005.

e) Direcció dels projectes

– E-SIES 1985: universitats de València i Alacant, amb la supervisió tècnica de Rafael L. Ninyoles (cap del Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics).

– E-SIES 1989, E-SIES 1992, E-SIES 1995 i E-SIES 2005: Rafael L. Ninyoles.

– E-AVL 2004: Secció de Foment de l'Ús del Valencià de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

f) Explotació i publicació de resultats

– E-SIES 1985, 1989, 1992 i 1995: SERVICI D'INVESTIGACIÓ I ESTUDIS SOCIOLINGÜÍSTICS (2004). *Coneixement i ús social del valencià*. València: Generalitat Valenciana. Conselleria de Cultura, Educació i Esport. Secretaria Autònoma de Cultura i Política Lingüística. [Llibre, separata i CD]⁵

– E-AVL: ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2005). *Llibre blanc de l'ús del valencià I. Enquesta sobre la situació social del valencià. 2004*. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. (Recerca; 2)

– E-SIES 2005: *Coneixement i ús social del valencià* [en línia]. Enquesta 2005. <<http://www.cult.gva.es/sies>> [Síntesi de resultats]

2.1.3. El qüestionari aplicat en les enquestes SIES

Es tracta d'un qüestionari estructurat, amb preguntes tancades i d'extensió reduïda, que comprèn els aspectes següents:

a) Coneixement del valencià

– Capacitat d'entendre el valencià.

– Capacitat de parlar en valencià.

– Capacitat de llegir en valencià.

– Capacitat d'escriure en valencià.

– Aptitud pràctica de lectura en valencià. Diferents nivells de complexitat: rètols/senyalitzacions, anuncis/propaganda, textos festius, comunicacions, revistes, llibres o bé res.

Pel que fa a les quatre primeres variables, en l'enquesta de 1989 la formulació de la pregunta sobre coneixement és idèntica a la del cens i padró de població (no entén el valencià; l'entén, no el parla; l'entén i llig, no el parla; el sap parlar; el sap parlar i llegir; i el sap parlar, llegir i escriure). En la resta d'enquestes s'utilitza l'escala següent: gens, un poc, bastant bé o perfectament (el 1985 no figura l'opció «perfectament»).

4. El treball de camp en les enquestes del SIES de 1985, 1989, 1992 i 1995 ha estat a càrrec de Dup Tres, SL, i el corresponent a la de 2005 l'ha efectuat OPIMERCO, SL. El processament de les dades de les enquestes de 1985 i 1989 l'ha dut a terme TESI; el de les enquestes de 1992 i 1995, TESI/ODEC, i el de la de 2005, ODEC. Pel que fa a l'enquesta de l'AVL, el treball de camp i el processament de dades ha estat a càrrec de GfK Emer Ad Hoc Research.

5. Aquesta publicació inclou:

– Primera part: coneixement del valencià segons les dades del padró municipal de 1986, el cens de 1991 i el cens de 2001.

– Segona part: coneixement, ús i percepció de l'ús del valencià segons les dades de les enquestes generals de coneixement i ús del valencià de 1985, 1989, 1992 i 1995.

– Annex a la primera part: padró de 1986, cens de 1991 i cens de 2001.

b) Ús personal del valencià (en els àmbits o les esferes de relació següents)

- A casa, que és un àmbit entès com l'espai on es donen relacions estables de convivència (*habitatge* en sentit censal).
- En les relacions d'amistat.
- Al carrer, amb gent desconeguda.
- En les compres en botigues tradicionals («petit comerç»).
- En les compres en grans superfícies comercials.
- Al treball, amb els companys i en les relacions externes (només el 1989).

– Pràctica d'escriptura en valencià. Situacions i contextos d'ús: estudis, cartes, notes personals, ajudar els fills a fer els deures, treball, perquè li agrada, ocasionalment/sense motiu, perquè ho fa sempre/per costum, per omplir impresos, correu electrònic o bé altres.

En les sis primeres qüestions, les respostes possibles són: sempre en valencià, generalment en valencià, més en valencià que en castellà, indistintament, més en castellà que en valencià, generalment en castellà o sempre en castellà. (El 2005 s'hi afegeix la possibilitat d'ús d'altres llengües «a casa».) En canvi, en l'última, la resposta és dicotòmica.

c) Avaluacions de la població sobre el procés d'extensió de l'ús del valencià i preferències o actituds manifestades en aquest sentit

- Opinió sobre el nivell actual d'ús social del valencià: molt, bastant, normal, poc o gens.
- Avaluació de l'evolució en l'ús social del valencià: s'usa més, igual o menys que uns anys abans.
- Preferències respecte de l'ús social futur del valencià: hauria d'usar-se més, igual o menys que ara.
- El 2005 s'inclou també una pregunta sobre l'ús previsible en el futur: s'usarà més, igual o menys que ara.

La totalitat de les preguntes s'apliquen als municipis de predomini lingüístic valencià,⁶ mentre que als de predomini lingüístic castellà només s'apliquen les de coneixement, i en l'enquesta de 2005, també les corresponents a la percepció i valoració de l'ús del valencià.

d) Variables sociodemogràfiques⁷

- Edat.
- Sexe.

- Lloc de naixement.
- Procedència familiar.
- Temps de residència a la Comunitat Valenciana.
- Nivell d'estudis.
- Activitat principal.
- Situació laboral.
- Regió.
- Grandària de l'hàbitat.

En la darrera enquesta de 2005 s'afegeixen dues qüestions més:

- La llengua de realització de l'entrevista.
- L'autoubicació ideològica de la persona entrevistada mitjançant l'aplicació d'una escala numèrica (d'1 a 10, d'esquerra a dreta).

També es desagrega el sector serveis en diversos subsectors.

2.1.4. El qüestionari aplicat en l'enquesta AVL

En el projecte de realització de l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el disseny del qüestionari va partir del que havia estat utilitzat en les enquestes del SIES dels anys 1992 i 1995 i el va ampliar en alguns aspectes, que en part havien estat objecte d'investigacions sectorials específiques anteriors del mateix SIES:

- Mitjà d'aprenentatge del valencià: família, amics, veïnat, escola, cursets, per compte propi, en el treball o altres.
- Ús familiar del valencià/transmissió intergeneracional: amb els pares, els pares entre ells, amb la parella o bé amb els fills.
- Altres àmbits d'ús del valencià: treball (relacions internes i externes), companys d'estudis, bancs i caixes d'estalvi o professionals liberals (metges, advocats, assessories, etc.).
- Freqüència de lectura de premsa (suport paper i electrònic): en general i en valencià.
- Lectura de llibres: en general i en valencià.
- Freqüència en la pràctica de veure la televisió/escollir la ràdio i programes preferits.
- Audiència de televisió i ràdio d'emissores en català/valencià (escala diferent de la corresponent a la freqüència general).
- Amb la mateixa formulació que «en general, en l'àmbit social», opinió respecte del nivell actual d'ús social del valencià, avaluació de l'evolució en l'ús social del valencià, preferències respecte de l'ús social futur del valencià i previsions sobre el futur:

- Dels representants polítics, per raó de la seua activitat pública.
- En l'Administració pública autonòmica.
- En l'Administració pública local.
- En l'Administració pública estatal perifèrica.

6. La consideració del municipi de predomini lingüístic valencià o castellà deriva de la declaració en aquest sentit de la Llei d'ús i ensenyament del valencià de 1983.

7. Pel que fa a l'explotació de les dades de l'enquesta de 1985, només es pot disposar de la desagregació per regions.

- En les festes populars.
- En els espectacles.
- En la TVV.
- En els mitjans de comunicació en general.

– Opinió sobre la utilitat del valencià en el futur: en general, des del punt de vista de les relacions entre la gent o en relació amb les perspectives laborals/professionals.

– Opinió respecte de la necessitat que la població resident a la Comunitat entenga i sàpiga parlar valencià.

– Existència de dificultats per a l'ús normal del valencià per la població valencianoparlant.

– Opinió sobre l'actuació de la Generalitat Valenciana respecte del foment del coneixement i l'ús del valencià.

– Coneixement d'altres llengües. Amb la mateixa escala utilitzada que per al valencià: castellà (només estrangers), anglès, francès, alemany o altres.

– Sentiment de pertinença o adscripció territorial preferent de la persona entrevistada: el seu poble o ciutat, la seua comarca, la seua província, la Comunitat Valenciana, Espanya, Europa, el món, altres llocs, cap lloc o NS/NC.

– Utilització de la versió valenciana o castellana del qüestionari.

– Valoracions subjectives dels entrevistadors (coneixement del valencià i actitud sobre la llengua).

2.1.5. Variables sociodemogràfiques

– Classe social subjectiva. Autoadscripció de l'entrevistat a una classe/estrat social: alta, mitjana-alta, mitjana-mitjana, mitjana-baixa, baixa o NS/NC.

– Sector d'activitat. Desagregació del sector serveis en altres subsectors a més del comerç: hostaleria; servicis professionals/consultories; Administració pública (estatal, autonòmica i local) i servicis personals de neteja, faenes de la llar, etc.

Als municipis de predomini lingüístic castellà només s'han aplicat les preguntes sobre el coneixement del valencià (inclosa la capacitat pràctica de lectura), el mitjà d'aprenentatge, l'audiència de la televisió en general i l'audiència de la televisió va-

lenciana, l'audiència de la ràdio en general i l'audiència de Ràdio 9, l'opinió sobre el nivell actual d'ús social del valencià, l'avaluació de l'evolució en l'ús social, les preferències respecte de l'ús social futur, l'ús social previsible en el futur, la utilitat del coneixement del valencià i el coneixement d'altres llengües.

2.2. Enquestes sectorials del SIES

A més de les enquestes generals descrites abans, el SIES ha dut a terme una sèrie d'enquestes sobre la situació del valencià en sectors específics, seguint la mateixa pauta global que en les enquestes dirigides al conjunt de la població. D'aquesta manera ha fet possible la comparació entre algunes de les respostes dels diversos col·lectius.

2.2.1. Estudis sobre l'ús oficial

a) Enquestes a l'Administració local

Data de realització	Nombre d'entrevistes
1985	
1987	392
1988	1.600
1991	393

Enquesta als ajuntaments de l'àrea metropolitana de València: 1992.

b) Enquestes a l'Administració autonòmica

Data de realització	Nombre d'entrevistes
1987	1.382
1989	1.500
1991	
2004	1.030

2.2.2. Estudis sobre l'ús social

a) Mitjans de comunicació

– Enquestes sobre el valencià a la televisió: 1988, 1990, 1991, 1992, 1994 i 1996.

– *Enquesta als mitjans de comunicació escrita*: 1991.

– Enquestes sobre el valencià a la ràdio: 1990 i 1993.

b) Sectors econòmics

	Data de realització	Nombre d'entrevistes
Enquesta a l'àmbit comercial i financer	1986	1.255
Enquesta sobre la situació sociolingüística en l'àmbit empresarial. Terciari avançat	1987	270
Enquesta a l'àmbit comercial	1991	1.883
Enquesta a les grans superfícies i centres comercials	1993	1.750

c) Comunicacions i transports: *Estudi sobre senyalitzacions de les vies públiques i serveis de transport* (1991)

d) Enquestes a les ciutats valencianes

	Data de realització	Nombre d'entrevistes
Enquesta sociològica a la ciutat de València	1993	1.111
Enquesta sociològica a la ciutat d'Alacant	1994	653
Enquesta sociològica a la ciutat d'Elx	1994	457
Enquesta sociològica a la ciutat de Castelló	1995	825
Enquesta sociològica a la ciutat de València	2006	1.111

e) Altres: *Enquesta sobre l'ús del valencià en els processos electorals* (1991)

3. L'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i les EUL

La principal diferència metodològica entre l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i les aplicades a la resta de territoris del domini lingüístic rau en el fet d'haver-se dut a terme entrevistes personals i domiciliàries en el primer cas, enfront de les entrevistes telefòniques assistides per ordinador en els altres casos. La restricció de l'univers a la població amb telèfon fix podria implicar un distanciament més gran de la composició de la mostra respecte de la composició real de la població total, pel que fa a variables prou significatives en els coneixements, els usos, les actituds, les avaluacions i les representacions lingüístiques.

Pel que fa al contingut dels qüestionaris respectius, s'assenyalen les diferències essencials, tot tenint en compte que els aplicats a l'Alguer, Andorra, Catalunya, la Catalunya del Nord, la Franja i les Illes Balears no són exactament iguals entre ells.

Cal dir, en primer lloc, que el qüestionari utilitzat al País Valencià és bastant menys extens que els corresponents a la resta de territoris i no inclou els aspectes següents, que són presents en els altres:

- Coneixement de la llengua en termes dicotòmics.
- Llengua inicial o primera (encara que es podria buscar una aproximació, per exemple: persones que saben parlar valencià, l'han après amb la família i l'usen/usaven amb els pares).
- Composició de la llar de la persona entrevistada.
- Llengua habitual de la persona entrevistada.
- Llengua habitual dels progenitors.
- Llengua usada amb els germans.
- Llengua usada amb els avis.
- Llengua usada pels avis entre ells.

- Llengua habitual de la parella.
 - Llengua de la parella amb la persona entrevistada.
 - Llengua amb la resta de la família.
 - Llengua amb els amics de llengua catalana.
 - Llengua amb els amics de llengua castellana/italiana/francesa.
 - Llengua amb els veïns.
 - Percentatge d'ús de llengües.
 - Llengua d'Internet.
 - Necessitat que tothom/una persona nouvinguda entenga/sàpiga parlar castellà/italià.
 - Pertinença a la comunitat lingüística catalana.
 - Reacció de la persona entrevistada quan s'adreça a una persona en una llengua (català/castellà/italià/francès) i l'altra li respon en una llengua distinta.
 - Llengua que pensa que parlarà en el futur.
 - Llengua que li agradaria parlar en el futur.
- Per contra, en l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua s'inclouen algunes qüestions que no estan recollides en la resta de territoris:
- Mitjà d'aprenentatge del valencià.
 - Llengua usada en el treball en relacions externes al centre d'ocupació (amb clients, proveïdors, etc.).
 - Aptitud pràctica de lectura en valencià.
 - Lectura de llibres en general i en valencià.
 - Contextos d'ús escrit del valencià.
 - Tipus de programes preferits de ràdio i televisió.
 - Diferents sectors (a banda de «en general, en l'àmbit social») en les avaluacions sobre el nivell d'ús actual del valencià, l'evolució passada, la previsió futura i la desitjable: representants polítics, Administració pública, festes populars, espectacles, televisió i mitjans de comunicació en general.

- Utilitat del coneixement del valencià en el futur.
- Opinió sobre l'existència de dificultats per a l'ús normal del valencià.

- Opinió sobre l'actuació de la Generalitat Valenciana respecte del foment del coneixement i l'ús del valencià.

D'altra banda, tot i ser tractades en tots els territoris, no són estrictament comparables les dades d'aproximació al consum de televisió, ràdio i premsa del País Valencià i les que se'n deriven de les EUL.

En canvi, tot i no tenir la mateixa formulació en algun cas, el plantejament dels qüestionaris respectius permet comparar, amb les precisions degudes (o utilitzant variables construïdes):

- Les habilitats lingüístiques, establint una relació acurada entre les respostes a preguntes escalars i les corresponents a preguntes amb plantejament dicotòmic, evitant sobrevaloracions/subvaloracions en les equivalències proposades.

- Els usos lingüístics en l'àmbit familiar: amb els pares, els pares entre ells, amb la parella, amb els fills i a la llar, en general.

- Els usos lingüístics en els àmbits següents: amb els amics en general, al carrer (amb gent desconeguda), en les compres al petit comerç, en les compres als grans magatzems, als bancs i a les caixes d'estalvis, amb els companys de feina i amb els companys d'estudis.

- Ús escrit: notes personals (aproximativament).

- La percepció del nivell d'ús actual del català.

- La percepció de l'evolució passada i previsible del català.

- L'ús desitjable del català en el futur.

- La necessitat o no que els residents als territoris respectius siguin competents oralment en català (aproximativament).

- El coneixement d'altres llengües.

Cal tenir present que aproximacions diferenciades a uns mateixos conceptes, o a distintes dimensions d'un concepte, implicaran la impossibilitat de comparacions estàtiques de diferents territoris, però seran factibles en un sentit ampli les aproximacions conjuntes a les dinàmiques respectives.

4. Resultats rellevants per al País Valencià d'explotació de resultats no disponibles en altres territoris

4.1. Variables que només s'han introduït al País Valencià

4.1.1. Sentiment de pertinença o adscripció territorial

D'acord amb les dades de l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (E-AVL), la majoria de la població entrevistada

(56 %) diu sentir-se sobretot, en primer lloc, del seu poble o de la seua ciutat; un 13 %, de la Comunitat Valenciana, i el 14 %, d'Espanya. A la zona valencianoparlant els dos últims percentatges s'inverteixen.

La població que diu en primer lloc que se sent sobretot d'Espanya és la que manifesta menys competència en valencià, en fa un ús menor i és menys favorable al procés d'extensió de l'ús social.

Entre els qui mencionen en primer lloc el seu poble o la seua ciutat com el lloc d'on sobretot se senten, s'observa la proporció més alta d'entrevistats que saben parlar valencià (en les altres dimensions de competència les diferències no són gaire altes) i oralment també l'usen més. Per contra, la població que diu sentir-se més de la Comunitat Valenciana llegeix més premsa en valencià (però l'escriu menys) i és més partidària que l'ús social del valencià augmente.

4.1.2. Escala ideològica

Dels resultats de la darrera enquesta del SIES (2005), es deriven les consideracions següents:

- La població situada més a l'esquerra del ventall (1-2 en l'escala de 10) és la que declara tenir un coneixement més alt del valencià i, a continuació, se situa la població ubicada en l'extrem contrari (excepte en capacitat d'escriptura). Els entrevistats situats en el centre de l'escala (5-6) són els que mostren el nivell més baix en competència oral, i s'igualen amb els que s'ubiquen als esglaons 7-8 en capacitat de lectura i escriptura.

- Igualment, el valencià és utilitzat als distints àmbits de relació en major proporció pels entrevistats situats més a l'esquerra de l'escala, seguits també pels situats més a la dreta. Cal fer notar que la distància entre ambdós grups de població s'eixampla en minvar la privacitat de l'àmbit de relació considerat. Així mateix, són els més partidaris de l'increment de l'ús del valencià, per davant dels que ocupen els esglaons següents en l'escala ideològica (3-4) i dels situats més a la dreta.

- Aquesta població situada ideològicament més a l'esquerra obté més representació als municipis amb menys de 25.000 habitants, entre la població de menys de 65 anys, els homes, la població nascuda i de procedència familiar de la zona valencianoparlant, de Catalunya o les Illes Balears, amb nivell alt d'estudis, treballadors assalariats fixos, amb l'activitat principal al sector serveis, estudiants, de classe mitjana i entrevistats que han contestat l'enquesta en valencià.

4.1.3. Classe social subjectiva

D'acord amb els resultats de l'E-AVL, s'observa que, en línies generals, el nivell de competència lingüística en valencià s'incrementa d'acord amb l'augment del nivell autoassignat en l'escala de classe social.

Quant a l'ús del valencià, no hi ha diferències importants entre els diversos estrats, encara que entre el grup de classe mitjana s'aprecia un nivell lleugerament superior a la resta.

4.1.4. Mitjà d'aprenentatge del valencià

Entre la població de 15 a 24 anys l'escola és l'agent principal en l'adquisició de la capacitat per parlar valencià, per davant de la família (E-AVL). Entre els 25 i 34 anys encara resulta força significativa, si bé se situa ja per darrere del mitjà familiar, i descendeix progressivament amb l'increment de l'edat.

Si ens fixem en la zona valencianoparlant, el 57 % de la població de 15 a 34 anys afirma saber parlar valencià prou bé o perfectament. D'eixa proporció, prop d'una tercera part (32 %) l'ha après a l'escola i, d'aquesta, el percentatge d'ús predominant o exclusiu del valencià fora de la llar oscil·la entre el 19 % (amb els amics) i el 12 % (en les compres a les grans superfícies comercials). El percentatge d'ús indistint de valencià i castellà varia entre el 22 % (amb els amics) i el 10 % (en les compres a les grans superfícies comercials).

4.1.5. Desagregació de les avaluacions i percepcions de l'ús del valencià en diferents àmbits (E-AVL)

Cal dir, en primer lloc, que el nivell d'indefinició de la població entrevistada és considerablement més alt que quan es planteja la mateixa qüestió en termes generals («en l'àmbit social»). Tot i això, cal destacar el següent:

- La percepció de més ús del valencià es concentra en les «festes populars», seguides per la TVV i l'Administració local. La situació inversa és assenyalada amb referència als espectacles, els representants polítics, en raó de l'activitat, l'Administració estatal perifèrica i els mitjans de comunicació en general.

- Predomina l'opció de considerar que no hi ha hagut variacions en els darrers anys en l'ús del valencià, amb poca diferència sobre les opinions que defensen que l'evolució ha estat positiva, excepte en el cas de l'Administració estatal perifèrica i els mitjans de comunicació, en general, on s'enregistra el suport més baix en considerar que avui dia el valencià s'usa més que fa uns anys. Els representants polítics, la Televisió Valenciana i els mitjans de comunicació en general agrupen més opinions en el sentit d'una evolució negativa.

4.1.6. Utilitat del coneixement del valencià. Dificultats en l'ús normal (E-AVL)

Des del punt de vista de les «relacions personals entre la gent», prop de tres quartes parts de la població total entrevistada afirmen que el coneixement del valencià serà positiu o molt positiu en el futur, i dues terceres parts dels enquestats manifesten que ho serà en funció de les perspectives laborals o professionals pròpies. Aquestes proporcions varien

notablement d'acord amb la zona de predomini lingüístic: augmenten un poc en els municipis valencianoparlants, mentre que baixen a la zona castellanoparlant, on només la meitat de la població considera que serà d'utilitat el coneixement del valencià.

Més de la meitat dels entrevistats en la zona valencianoparlant pensa que hi ha algunes o moltes dificultats per usar normalment el valencià, enfront d'un 38 % que afirma que no n'hi ha cap i d'un 5 % que no ho sap o no contesta. Aquesta percepció està correlacionada positivament amb l'ús declarat: els segments de població que més utilitzen el valencià són els que constaten que no sempre és possible fer-ho amb normalitat.

4.2. Explotació de resultats significatius de l'enquesta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua no desenvolupats en l'EULC

A continuació es repassen succintament els resultats significatius en funció dels segments de població següents:

4.2.1. Grandària de l'hàbitat de residència

La capacitat declarada d'entendre i parlar el valencià disminueix d'acord amb l'augment de la grandària de l'hàbitat de residència de la població. En relació amb la dimensió escrita del coneixement (lectura i escriptura), no es presenten variacions importants; en tot cas, els municipis de menys de 25.000 habitants mostren valors un poc més alts que la resta, i el mínim s'observa als municipis compresos entre els 25.001 i 100.000 habitants.

L'ús del valencià en tots els àmbits disminueix a mesura que augmenta la grandària del municipi de residència. A les poblacions de menys de 10.000 habitants, el valencià és més utilitzat que el castellà de manera evident en totes les esferes considerades. A partir d'aqueix estrat de població, però, el castellà passa a ser més usat que el valencià, també en tots els àmbits, especialment a les ciutats més grans.

Conseqüentment, la percepció d'ús del valencià creix inversament a la grandària de l'hàbitat de residència.

A les ciutats de més de 100.000 habitants (Alacant, Castelló, Elx i València) es constata, segons l'opinió de la població entrevistada, l'evolució menys positiva. Ara bé, també és un poc més defensada l'opinió d'augmentar-ne l'ús, encara que potser sense massa convicció en la realització d'aquesta aspiració, per tal com s'enregistra la proporció més baixa de manifestacions en el sentit de predir una evolució més bona.

Als municipis de població inferior als 10.000 habitants, en canvi, s'aprecia el percentatge més elevat de respostes en el sentit de considerar que el valencià s'usa més actualment que uns anys enrere, com també que continuarà evolucionant positi-

vament en el futur. La població resident en aquests municipis també destaca per ser més partidària que «els residents a la Comunitat Valenciana sàpien parlar en valencià».

Resulta interessant assenyalar que, entre la població nascuda fora de la zona valencianoparlant, Catalunya o les Illes Balears, l'increment de la proporció d'opinions favorables que el valencià s'use més és directament proporcional a l'augment de la grandària de l'hàbitat de residència, mentre que entre la població autòctona s'enregistra el mínim en les poblacions de 10.000 a 25.000 habitants, sense que les diferències entre la resta siguin rellevants.

4.2.2. Sector d'activitat principal

D'acord amb la classificació per sectors d'activitat, els estudiants constitueixen el segment de població amb una proporció més elevada de persones competents en valencià en les quatre dimensions. A continuació se situen:

- En capacitat d'entendre el valencià, la població integrada als sectors del comerç i la resta de serveis, la indústria, les mestresses de casa, el sector primari i la construcció, en aquest ordre.

- En capacitat de parlar en valencià, la població enquadrada en el sector primari, el sector terciari, industrial, les mestresses de casa i, finalment, els treballadors de la construcció, que mostren el valor mínim.

- En capacitat de lectura en valencià, la població del sector terciari, la indústria, les mestresses de casa i el sector agrícola/ramader i de la construcció.

- En capacitat d'escriptura en valencià, la població integrada en el sector terciari, la indústria, la construcció, el sector agrícola/ramader i les mestresses de casa.

- La població enquadrada en el sector primari és la que usa més el valencià, molt per davant de les mestresses de casa, situades a continuació i seguides per la població del sector industrial. Entre la resta de sectors no s'observen diferències acusades.

Els estudiants donen suport en una proporció més gran a l'opinió que el valencià hauria d'usar-se més.

4.2.3. Situació laboral

Encara que en funció de la situació laboral les variacions no són gaire importants en aquest aspecte, la població que treballa assalariada mostra el nivell màxim quant a la capacitat d'entendre el valencià.

La població activa en situació d'atur és la que es manifesta en una proporció més baixa capacitada per parlar en valencià, mentre que entre els jubilats s'observa el nivell més alt, encara que la diferència amb la resta d'estrats no és gaire elevada.

En canvi, la població jubilada mostra la proporció més baixa de població capacitada per llegir en valencià. Entre els treballadors assalariats s'observa un nivell superior als no assalariats.

La població activa no ocupada i la població ocupada assalariada mostren més capacitat per a l'escriptura en valencià que la població ocupada no assalariada i, especialment, la població jubilada.

La població no activa utilitza el valencià en més proporció i, entre la població activa, la població ocupada no assalariada fa més ús del valencià que els treballadors assalariats. Així mateix, entre el conjunt de la població activa, la que està en situació d'atur és la que menys l'utilitza.

4.2.4. Població activa ocupada

En conjunt, en la dimensió oral del coneixement del valencià no s'observen variacions significatives respecte de la població total, mentre que la població activa ocupada la supera en competència escrita.

Si es para atenció a la distribució sectorial, es constata que la població ocupada en l'Administració pública destaca clarament per sobre de la mitjana en totes les dimensions del coneixement del valencià, i en l'extrem contrari se situa la població que treballa en el sector de la construcció. També superen la mitjana en capacitat d'entendre i de llegir el valencià les persones entrevistades que treballen en el sector del comerç, i les que ho fan en el sector primari, en capacitat de parlar-lo. Per contra, els ocupats en el sector primari contesten en una proporció més baixa estar capacitats per a entendre el valencià; per a parlar-lo, la població que treballa en l'hostaleria; per a llegir-lo, els ocupats en el sector primari, en la indústria i en l'hostaleria; per a escriure en valencià, la població ocupada en el sector primari i en la indústria.

En les relacions amb els companys de treball, el castellà és utilitzat de manera predominant o exclusiva en una proporció que duplica amb escreix la proporció corresponent al valencià, mentre que aproximadament un de cada sis entrevistats afirma usar indistintament el valencià i el castellà. En les relacions de treball externes (amb clients, proveïdors, etc.) baixa un poc l'ús predominant o exclusiu del valencià, el del castellà es manté i s'incrementa la utilització indistinta d'ambdues llengües. El nivell màxim d'utilització predominant o exclusiva del valencià s'observa, amb diferència, entre els ocupats en el sector primari, seguits per la població que treballa en l'Administració pública; el mínim s'enregistra entre els treballadors de l'hostaleria. Entre els ocupats en el comerç s'aconsegueix l'ús indistint màxim, seguits també pels treballadors de l'Administració pública.

La diferència més gran entre l'ús en les relacions amb els companys i l'ús en les relacions externes en el centre de treball s'observa entre els ocupats en el sector de l'hostaleria, on es

constata una davallada de l'ús predominant o exclusiu del valencià i del castellà, de manera que augmenta considerablement l'ús indistint d'ambdues llengües. El conjunt del sector serveis segueix —amb l'excepció de l'Administració pública— aquesta mateixa tendència, tot i que d'una manera no tan marcada.

En general, la població activa ocupada usa un poc més el valencià en l'àmbit escrit que el conjunt de la població. El sector de l'Administració pública es posiciona destacadament en sentit positiu, contràriament als de la construcció i l'hostaleria. Si es para atenció a l'ús en el treball, als ocupats en els sectors anteriors cal afegir el primari entre els que escriuen menys en valencià: cal tindre en compte les característiques intrínseques d'aquest sector, que no el fan procliu a l'ús de l'expressió escrita.

Encara que les diferències no són gaire importants, la població activa ocupada opina en una proporció més baixa que el conjunt de la població que el nivell d'ús actual del valencià és alt, que ha evolucionat positivament en els últims anys i que ho farà així en el futur.

La població ocupada en l'Administració pública és la més partidària d'estendre l'ús del valencià, mentre que la situació inversa s'observa entre els treballadors de l'hostaleria. Entre els treballadors de l'Administració pública predomina especialment l'opinió que el coneixement del valencià serà positiu o molt positiu en relació amb les perspectives laborals o professionals futures pròpies, mentre que dins del sector de la construcció es constata el nivell d'acord més baix en aquest sentit, tot i que també són molt clarament majoritàries les opcions esmentades.

5. Annex: resultats globals de l'Enquesta sobre la situació social del valencià 2004 de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i de l'Enquesta sobre el coneixement i l'ús del valencià 2005 del Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics (Conselleria de Cultura, Educació i Esport, de la Generalitat Valenciana)

Si es tenen en compte els marges d'error acumulats en els resultats d'ambdues enquestes, s'observa que, en el decurs dels disset mesos transcorreguts entre el treball de camp corresponent a cadascuna, les disminucions lleugeres en la capacitat d'entendre i parlar el valencià bastant bé o perfectament no són significatives, mentre que s'incrementa la proporció de població que declara ser competent per llegir-lo i escriure'l.

Pel que fa a l'ús declarat del valencià, disminueix en les relacions al carrer, amb gent desconeguda i en les compres al «petit comerç» (botigues tradicionals). El castellà retrocedeix en les compres a les grans superfícies comercials, àmbit en què augmenta l'ús indistint d'ambdues llengües, com també al carrer, amb gent desconeguda. En les relacions més privades (a casa i amb els amics) no es constaten variacions rellevants.

La proporció de respostes que reflecteixen la percepció d'una evolució negativa en l'ús del valencià al llarg dels darrers anys experimenta un augment significatiu. A més a més, hom pot observar un increment de la proporció d'opinions favorables a la disminució de l'ús del valencià.

	E-AVL 2004	E-SIES 2005	Variació entre el 2004 i el 2005
BASE: TOTAL DE LA POBLACIÓ			
<i>Entén el valencià</i>			
Gens	6,0	6,3	0,3
Un poc	18,1	20,3	2,2
Prou bé	24,6	21,7	-2,9
Perfectament	51,3	51,6	0,3
Prou bé o perfectament	75,9	73,3	-2,6
<i>Sap parlar en valencià</i>			
Gens	26,6	22,1	-4,5
Un poc	20,4	25,5	5,1
Prou bé	17,2	14,6	-2,6
Perfectament	35,8	37,5	1,7
Prou bé o perfectament	53,0	52,1	-0,9

	E-AVL 2004	E-SIES 2005	Variació entre el 2004 i el 2005
<i>Sap llegir en valencià</i>			
Gens	25,1	21,1	-4,0
Un poc	27,6	27,8	0,2
Prou bé	26,2	21,2	-5,0
Perfectament	21,1	29,6	8,5
Prou bé o perfectament	47,3	50,8	3,5
<i>Sap escriure en valencià</i>			
Gens	52,2	48,8	-3,4
Un poc	22,6	21	-1,6
Prou bé	15,1	11,7	-3,4
Perfectament	10,2	18,1	8,0
Prou bé o perfectament	25,3	29,8	4,6
BASE: POBLACIÓ DE LA ZONA VALENCIANOPARLANT			
<i>Parla:</i>			
<i>A casa</i>			
Sempre en valencià	33,3	32,6	-0,7
Generalment en valencià	1,8	2,5	0,7
Més en valencià que en castellà	1,3	1,3	-0,0
Indistintament	5,5	6,2	0,7
Més en castellà que en valencià	2,3	2	-0,3
Generalment en castellà	4,4	4,4	-0,0
Sempre en castellà	48,7	48,1	-0,6
Altres	2,3	1,4	-0,9
Predominantment en valencià	36,5	36,4	-0,1
Predominantment en castellà	55,5	54,5	-1,0
<i>Amb els amics</i>			
Sempre en valencià	21,7	26,5	4,8
Generalment en valencià	7,5	4	-3,5
Més en valencià	3,5	2,3	-1,2
Indistintament	15,0	13,8	-1,2
Més en castellà	4,4	2,1	-2,3
Generalment en castellà	6,0	4,9	-1,1
Sempre en castellà	41,7	45,5	3,8
Predominantment en valencià	32,8	32,8	0,0

	E-AVL 2004	E-SIES 2005	Variació entre el 2004 i el 2005
Predominantment en castellà	52,2	52,5	0,3
<i>Al carrer, amb gent desconeguda</i>			
Sempre en valencià	13,2	13,1	-0,1
Generalment en valencià	7,5	3,4	-4,1
Més en valencià	3,5	3	-0,5
Indistintament	11,3	16,7	5,4
Més en castellà	3,9	2,3	-1,6
Generalment en castellà	8,3	7,7	-0,6
Sempre en castellà	52,3	52,8	0,5
Predominantment en valencià	24,2	19,5	-4,7
Predominantment en castellà	64,4	62,8	-1,6
<i>A les botigues tradicionals</i>			
Sempre en valencià	22,1	22,2	0,1
Generalment en valencià	7,6	4,9	-2,7
Més en valencià	2,6	2	-0,6
Indistintament	10,3	12,4	2,1
Més en castellà	2,7	2	-0,7
Generalment en castellà	6,7	5,7	-1,0
Sempre en castellà	48,0	49,8	1,8
Predominantment en valencià	32,2	29,1	-3,1
Predominantment en castellà	57,4	57,5	0,1
<i>A les grans superfícies comercials</i>			
Sempre en valencià	13,2	14,7	1,5
Generalment en valencià	5,7	3,5	-2,2
Més en valencià	2,5	1,8	-0,7
Indistintament	8,9	13,3	4,4
Més en castellà	3,8	1,9	-1,9
Generalment en castellà	9,0	7,7	-1,3
Sempre en castellà	56,9	55,8	-1,1
Predominantment en valencià	21,4	20,0	-1,4
Predominantment en castellà	69,6	65,4	-4,2
<i>Escriu en valencià en alguna ocasió o per raó d'alguna activitat</i>			
Sí	26,8	27,4	0,6
No	72,7	71,3	-1,4

	E-AVL 2004	E-SIES 2005	Variació entre el 2004 i el 2005
BASE: TOTAL DE LA POBLACIÓ			
<i>El valencià s'usa actualment, en general, en l'àmbit social</i>			
Gens	4,4	3,8	-0,6
Poc	37,2	39,1	1,9
Normal	22,2	21,3	-0,9
Prou	25,9	24,4	-1,5
Molt	9,0	10	1,0
NS/NC	1,3	0,8	-0,5
Gens o poc	41,6	42,9	1,3
Prou o molt	34,9	34,4	-0,5
<i>Respecte a uns anys enrere, el valencià s'usa, en general, en l'àmbit social</i>			
Més	42,5	39,7	-2,8
Igual	33,2	29,7	-3,5
Menys	17,8	26,5	8,7
NS/NC	6,5	3,6	-2,9
<i>El valencià hauria d'usar-se, en general, en l'àmbit social</i>			
Més	57,8	55,5	-2,3
Igual	31,3	26,9	-4,4
Menys	7,2	12,8	5,6
NS/NC	3,7	4,1	0,4
<i>En el futur, el valencià s'usarà, en general, en l'àmbit social</i>			
Més	44,8	46,1	1,3
Igual	25,8	26	0,2
Menys	21,7	21,4	-0,3
NS/NC	7,7	5,6	-2,1

FONTS: Acadèmia Valenciana de la Llengua (2005), SIES: *Coneixement i ús social del valencià*. Enquesta 2005 i elaboració pròpia.